

Murska Straža

Glasilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnništvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred, za vse leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v.,
za četrť leta 3 K 80 vin.

INSERTI: Ena petstolpna petitvrsta 40 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Politični položaj.

(Naš zunanjepolitični položaj. Male narode so samo izigrali. Antanta nas je postavila pod nadzorstvo. Naša država ne podpiše mirovne pogodbe z Avstrijo. Vlada podala ostavko. Tudi sami se ogrožamo. Dajte ljudstvu besedo!)

Pred enim letom so se na zapadnem bojišču pojavljale usodepolna znamenja naglega poloma Nemčije, a pri nas je bilo tudi že zakrknjenim petoliznikom habsburške dinastije jasno, da se bliža razpad stare in častitljive ropotarnice, ki smo ji pravili Avstro-Ogrska. Padec Bolgarije in topovi z francoske fronte so ji kmalu izpodkopali tla in pod njenimi razvalinami so nas našli zadnji oktoberski dnevi že ovenčane z trobojnico in pojoče našo narodno marseljezo. Kdo še nima v svojem srcu odmeva tistih veselih dni, odmeva pesmi in navdušenih klicev? Pa že prvi dnevi novembra so nam prinesli grenko razočaranje. Pogodba o premirju med Italijo in Avstro-Ogrsko, ki je med tem že izdihnila, je zasekala trdo mejno črto tik blizu Ljubljane in nas oropala naših najlepših krajev, najzavednejših rojakov. Istočasno je prišlo na vrsto brodovje. Spomenica »Narodnega večja«, ki izjavlja našo nevtralnost, je bila prva jugoslovanska blamaža v mednarodni politiki. Naš zunanji položaj je bil silno resen — kljub veselcam in plesom v slavo svobode in ujedinjenja. Na obzorju je vstajal s vso trdoto londonski pakt, o katerem smo bili uverjeni, da ga pokoplje prvi dan mirovne konference z Wilsonom na čelu. Le na severu nas je hipno rešila duhovitost generala Majstra in postavila mejnike nad Mariborom in nad Radgono. Da se nismo pravočasno ujedinili z zmagovito Srbijo, bi Slovenijo delili med Italijo in Avstrijo. Srbi so nas reševali tudi diplomatsko. Med vsemi ententimi politiki, ki so se pozneje zbrali v Parizu, je bil Wilson edin diplomat, ki je z iskrenim čuvstvom govoril o podjarmljenih in osvobojenih Jugoslovanih. Vse, kar se je godilo pozneje na mirovni konferenci, je bil javni ali zakulisni »kšeft« z narodi in njihovimi pravicami, da bi se ga ne sramoval niti Moric Kohn. Samo naša sanjava narodna duša še je lahko sanjala o jugoslovanskem Trstu, o jugoslovanski Gorici — medtem ko so v Parizu vadljali za slovenske kraje severno Drave in po navodilih zvitega mojstra Laha zahrbtno protežirali Nemško Avstrijo. Žilavemu boju, ki ga je bila naša delegacija v Parizu za severne in vzhodne meje jugoslovanske kraljevine, se imamo zahvaliti, da je bilo naše vprašanje vsaj v teritorialnem oziru rešeno tako, kot ga imamo v nemškoavstrijski mirovni pogodbi. Zato so nas pa udarili gospodarsko (25 milijard vojne odškodnine v zlatu) in politično (§ 50 o varstvu manjšin). Določbe o varstvu manjšin ogrožajo našo suverenost in so lahko povod za nove narodnostne boje zlasti v Sloveniji. Sovražniki naše države in naše narodne svobode bi naj uživali zaščito velesil, v prvi vrsti Italije, ki nam je najbližja in tudi najbolj zlobna, da se vmešava v naše notranje razmere. Z temi določbami so nas postavili pod kuratelo, kakor se postavlja ljudi, ki niso zmožni, da gospodarijo sami. Zato je naša država vložila odločen protest in ni

podpisala mirovne pogodbe z Nemško Avstrijo. Tudi Rumunija je odklonila podpis. Kako se bo rešilo to vprašanje, še ni znano.

V Beogradu je nastala ministrska kriza, deloma pot pritiskom zunanjepolitičnih razmer, deloma vsled ostrih in malenkostnih z strankarskih bojev, ki se postali tako kričeči, da so nam škodovali tudi na zunaj. Ministrski predsednik Davidović je podal regentu ostavko celokupnega kabineta, ki je bil kakor znano, sestavljen od demokratov in socialstov. Regent je demisijo sprejel in poveril predsednika narodnega predstavništva, dr. Dražo Pavlovića, da poižve mnenja vseh parlamentarnih skupin o rešitvi te krize in sestavi novega kabineta. Večina strankarskih skupin se je izrekla za koncentracijski kabinet, kjer bi bile zastopane vse stranke, edino hrvatski »Narodni klub« zastopa stališče, da morajo priti na vlado Protičevi radikalci. Razveseljivo je, da so se zastopniki vseh strank v Dalmaciji enodušno izrekli proti strankarskim bojem, enako tudi beogradski meščani, zagrebški akademiki in legijonarji. Gotovo je, da bo nov kabinet koncentracijski, ker je zunanji položaj preveč resen, da bi upala ena ali druga stranka prevzeti na sebe popolno odgovornost pred celokupno državo.

Ne moremo tajiti, da je tudi naš notranjepolitični položaj vznemirljiv. Kmalu bo preteklo eno leto, kar smo svobodni, a še vedno ni došlo do popolne konsolidacije, še vedno ne vemo izhoda iz gospodarskih in finančnih zmed (valuta, draginja!); na vseh koncih in krajih cvete korupcija, koritarstvo, nezmožnost, ležernost in druge političnomoralne bolezni, katerih preje nismo poznali. Čas je že, da postavimo našo Jugoslavijo, katero hočemo in moramo ohraniti ujedinjeno in močno pod vsako ceno, na temelje zdrave, v resnici demokratične in odgovorne politike. Zahtevamo, da se izvedejo takoj volitve v ustavotvorno skupščino. Volilni red bodi ustrojen tako, da pokaže nepotvorjeno in resnično voljo ljudstva. Tak parlament bo lahko v polni meri zastopal koristi naše države na zunaj in znotraj. Prepričani smo, da je naše ljudstvo še zvesto navdušeni prisegi, katero je položilo ob naši osvoboditvi za najlepšo svojih stoletnih sani, za ujedinjeno in veliko Jugoslavijo. Zato dajte besedo ljudstvu!

Boj za Reko.

Reka je za Trstom prvo glavno trgovsko pristanišče v severnem delu Adrije. Do leta 1868 je spadala pod hrvaško upravo, tega leta pa jo je nesrečna ogrsko-hrvaška nagodba iztrgala Hrvatom in ustvarila tekom časa močno ogrsko postojanko ob Adriji. Leta 1874 so dogradili železnico Budimpešta — Zagreb, Karlovac — Reka, ki je pritegnila to pristanišče popolnoma v madžarsko območje. Madžari so vedeli svoj položaj tako izkoristiti, da je na pr. odprava blaga iz Reke v Budimpešto stala ceneje, kot pa iz Reke v Osijek. Zgradili so v reškem pristanišču šest velikih molov in tudi druge naprave v velikanskem obsegu. Hitro se je razvila industrija: torpedna tovarna, ladje-

delnice, skladišča in čistilnica za riž in petrolej, tovarne papirja in šokolade. Zanimiva je primera med Reko in Trstom: leta 1871 je bil promet Trsta glede tonaže še osemnajstkrat tolik kakor oni Reke, leta 1900 samo še dvakrat. Pri tem pa moramo upoštevati, da je Reka še čisto nova, Trst pa stara prometna točka. Vsekakor ima Reka veliko bodočnost, zlasti sedaj, ko se je rešila nenaravne sekvestracije Madžarov.

Prebivalcev šteje Reka okrog 50.000, od teh je po uradnem štetju 40 odstotkov Slovanov, v resnici pa je veliko več in se mora Reka smatrati brez oziroma na svojo povsem hrvaško okolico kot nesporno jugoslovansko mesto. To je priznavala dolgo časa tudi treznejša italijanska javnost, celo slavni rodoljub in pisatelj Mazzini je moral priznati in je rad priznal, da so Italijani v teh krajih zgolj priseljenci. Značilno je, da celo v najbolj imperijalističnem sodobnem dogovoru, londonskem paktu, ne najdemo Reke v italijanski interesni sferi. Borba za Reko je sicer starejša kot je londonski dogovor, vendar je bila italijanska javnost napram zahtevam reških italijancev precej ravnodušna in lahko trdimo, da je italijanstvo Reke našlo pristašev le v najbolj razvnetih teoretikih laškega nacionalizma. Šele potem, ko je oficijelna Italija spoznala nepričakovano slabost pariške mirovne konference in sramoten padec vseh načel, ki so še tekom vojske stala na potu k izpolnitvi njenih najbolj skritih želj, je postala borba za Reko popularna tako na italijanski kot na jugoslovanski strani.

Jugoslovani nismo iskali izhoda na morje kakor drugi srednjeevropski narodi. Nam je ležalo morje takorekoč na dlani — naše morje. Borili smo se proti sili močnejšega, ki nas hoče oropati naših pravic, naše lastnine. Zato smo postavili svojo borbo na moralna načela, na narodno samoodločbo, na princip pravičnosti. Z morjem smo hoteli živeti enakovredno življenje kulturnih narodov; na morju smo hoteli pokazati polni razmah naših sil in pot našega razvoja. Preozek je naš prostor, da bi vsaj površno opisali frivolno delo Italije, ki je šlo za tem, da nam iztrga še ta izhod na morje, da ugrabi tudi Reko, dragoceno dedščino naših dedov. Vse ji je bilo dobro, da vsaj na videz podpre svoje zahteve in izsili od pariških diplomatov zaželeno aneksijo Reke. Igrala je vlogo ženske, ki s vsemi ličili maže svojo izpito kožo, da skrije nieno grdobo. V Parizu so dobro razumeli opasnost laškega »sacro egoismo«, ampak imeli so premalo moči, premalo poštenosti, da se izrazimo odkrito. Tako je šlo reško vprašanje skozi vse mogoče faze, ki podajajo najjasnejšo sliko pariške konference in vse njene brez značelnosti. Dozdeva se, da je Wilsonov predlog o ustanovitvi samostojne reške države pod zaščito zveze narodov našel še največ pristašev in je imel mnogo upanja, da končnoveljavno prodre.

Medtem pa je Italija naredila še en poskus. Ni nič originalnega; diši močno po Garibaldiju in po duhovitosti maestra Machiavellija. Italijanski pesnik in pisatelj Gabrielle d'Annunzio, mojster lepega stila in perverzega uživanja lepote, ki je zamenjal svojega Pegaza z letalnim strojem in piše dolge slavospeve »zmagoviti« Italiji, je pod tajno zaščito italijanske

vlade organiziral reško fakinažo, zbral četo mladih sanjačev iz kraljestva in vprizoril romantični puč, ki ima namen, proglasiti aneksijo Reke po kraljevini Italiji. Še pred par dnevi so poročali listi, da je dala medzavezniška komisija razorožiti reške prostovoljce, toda 21. t. m. so bili zopet oboroženi. Zavezniške čete so se pri puču držale precej pasivno. D'Annunzio je s svojimi prostovoljci odstavil prejšnjo oblast na Reki, prevzel upravo v svoje roke in interniral generala Petalago, poveljnika mesta. Ko se je v Italiji zvedelo za to drznost popularnega pesnika, je zavladalo veliko veselje, le ministrski predsednik Nitti je »zaradi lepšega« udaril z pestjo ob mizo in grajal ta pojav nediscipliniranosti v italijanski vojski. D'Annunzio je italijanski major.

Čeprav ni znano, koliko resnosti je na tej najnovejši opereti »božanskega« D'Annunzia, vendar pomeni ta dogodek veliko nevarnost za celo jugoslovansko državo. Aneksija Reke je proglašena! Mi bomo sicer počakali, kaj poreče Pariz, ampak... Ali se že nismo priučili na presenečenja in razočaranja? Kaj je za kulisami, kdo ve?! Amerikanci že delj časa tožijo, da jim ne ugaja evropejski zrak...

Boj za Reko je boj celokupnega naroda za naša najsvetejša prava. Ne bijemo se pa zgolj za Reko kot tako, marveč tudi za načelo najenostavnejše pravičnosti v sodobni politiki in v sodobnem družabnem redu sploh! Zato so naše oči uprte doli k sinji Adriji, zibeljki in grobu naše svobode!

Tedenske novice.

Iz Radgone odhaja obče priljubljeni vladni tajnik g. Ljudevit Klobčič. Zasluge, ki si jih je pridobil za tukajšnje Slovence, ne bodo nikdar pozabljene. Odkar je nastopil mesto vladnega zaupnika pri radgonskem okrajnem glavarstvu, je začelo cvesti v Radgoni bujno društveno življenje. Bil je med ustanovitelji naše »Tiskovne zadruge«, ud načelstva in največji prijatelj našega lista. Da mora v teh težkih trenutkih zapustiti naše vrste, nas globoko boli. Gospodu vladnemu tajniku želimo v Novem mestu obilo sreče in uspeha!

Osem ljubim prijateljem in znancem, od katerih se o naglici nisem mogel posloviti, kličem tem potem: „srečno in na svidenje!“ Bodite in ostanite osi taki, kot ste bili dosedaj in zmaga bo naša, če tudi se ose proti nam zakolnel živeli!

Ljudevit Klobčič
vladni tajnik.

Zapuščajo nas. Obmejni komisar g. dr. Radovan Brenčič je iz službenih ozirav premeščen iz Radgone v Špilje. Z njim izgubi Radgona zopet enega pionirja jugoslovanske misli in kulturnega dela. G. doktor sicer ni živel dolgo med nami, a si je pridobil v tem času splošne simpatije. Bil je tudi predsednik radgonskega slov. pevskega društva. Vsem znancem ostane v najlepšem spominu in mi želimo iz vsega srca obilo sreče!

Kdo je slep? O podpisu avstrijske mirovne pogodbe, ki določa tudi usodo Radgone in okolice, so tukajšnji zastopniki jugoslovanskih oblasti odredili zaporo blagovnega prometa čez Muro in osebno kontrolo, kar je bilo z ozirom na krajevne razmere in interese naše države brez-pogojno potrebno. Na veliko presenečenje vseh Slovencev in na tem večje veselje nemških meščanov pa se je zapora čez dva dni razveljavila in je postal blagovni kakor tudi osebni promet popolnoma prost. Prepoved zapore je izšla z vojaške strani in je zato tembolj značilna. Nemci so izrabili to ugodnost, kolikor se je le dalo. Z vozovi in vozički, z nahrbtniki in jerbasi so romale cele karavane bodočih deželanov Lačembergerije na desni breg Mure, v Gornjo Radgono in okolico, da si prisrbe jugoslovanskih živil. Lahko dokažemo, da je šla milijonska vrednost čez Muro v nemške kraje. Radgonski bogataši so nakupili v Gornji Radgoni cele vozove moke in jih spravili v svoja skladišča; zlasti se omenja prosluli pangerman Uray. Prihajali so kmetje iz Obrajne in od drugod, si nakupili moko in jo spravili v Starinovivasi za čase, ko bo Radgončani dihali republikanski

zrak in grizli nemške krušne nakaznice. Iz gornje-radgonskega okraja so spravili tudi mnogo živine, vina in drugih vrednosti. Vprašamo: kdo je bil slep? Kdo je kriv milijonske škode, ki se nam je godila? Pod čegavo zaščito se je vršilo to ogromno tihotapstvo, ki je prava ironija vseh naših interesov na državni meji? Zanimivo je namreč, da se je dne 15. t. m. zopet odredila zapora murskega mostu! Sedaj, ko so si Nemci napolnili svoje zaloge, tisti bogati Nemci, ki razpolagajo z tisočaki, da so lahko nakupili za vsako ceno večje množine jugoslovanskih živil! Kdo je kriv, da smo doživeli blamažo, kateri se smeje zadnji nemčurski hlapec v Radgoni? Zahtevamo odločno, da se javnosti pojasni, kdo je prepovedal zaporo murskega mostu in kdo jo je zopet uvedel?!

Gornjeradgonska trgovca z moko sta menda iz samega domoljublja prodala radgonskim in drugim Nemcem ogromne množine moke, za katero so plačevali višje cene kot domači odjemalci. Zato je zmanjkalo moke popolnoma in naši viničarji ne dobe niti trohe več, dokler ne prispe nova dobava.

Preki sod, proglašen dne 13. maja t. l. v pol. okrajih Celje, Maribor, Radovljica, Slovenji Gradec in v mestih Celje in Maribor je odpravljen.

Kaj še ima rešiti pariška mirovna konferenca? Pravijo, da pride sedaj na vrsto turški problem. Turčijo si bodo lepo razdelili. Čez dva meseca pridejo na vrsto Bolgari, katerim šance ne stoji prešlabo, čeprav so uganjali nad Srbi grozodejstva, katerim najdemo primere le v turški zgodovini. Za njimi bodo skušali vgrizniti jadranski oreh. Ali pa bodo preje na lep način odpravili Madžare? Kakšen bo med tem položaj, se ne zna, ker Amerika grozi z odstopo n. Ostanajo še vzhodna vprašanja, kolonije, rusko vprašanje itd. in glavna naloga — Zveza narodov — medtem že davno ne bo več aktualna.

Podpredsednik deželne vlade, dr. Žerjav, ki se je mudil zadnje dni v Mariboru, je izjavil glede Radgone: »Vprašanje Radgone ne smatram še za zaključeno. Za obe narodnosti namreč ni mogoče, da bi ostala taka odločitev končno-veljavna in da bi Radgona na ta način bila odrezana od zaledja. Gre tudi za zelo pereče gospodarske koristi, zlasti novopridobljenega Prekmurja, in Nemška Avstrija bo morala uvideti da nikakor ne more vzdrževati radgonskega klina v našem mesu. Med obema državama, ki bi lahko prišli do prijateljskih odnosov, bi bila rešitev v sedanjih obliki stalna ovira vsakega sporazuma. Glede železniških zvez je rekel mej drugim: »Umevno je, da iskreno pozdravljam načrt železniške zveze Maribor—Slovenske gorice—Radgona in dalje Ljutomer—Ormož. Smatram ta načrt za nujno gospodarsko potrebo. Z ozirom na to pa, ker je naša država v tem času na vseh koncih in krajih s perečimi posli preobložena, je treba spraviti to vprašanje takoj v opredelje s pomočjo iniciative lokalnih činiteljev, občin, okrajnih zastopov, večjih gospodarskih in trgovskih podjetij, pa tudi zasebnikov, ki bi naj skupno stvorili društvo, da isto financira pripravljala dela ter najde pot, kako bi se ta železniška zveza zgradila z zasebnim kapitalom, zahtevajoč od države le obrestno jamstvo in nekoliko neposredne podpore. — K temu pripomnimo, da se za naše železnice zanimajo ameriške, švičarske in čehoslovaške železniške družbe. Ker bo pri nas zbiranje domačega kapitala precej počasno in in otežkočeno, bi kazalo poveriti zgradbo manjših prog zlasti ameriškim družbam, ki najhitreje in najbolj kulantno dobavljajo material in želez. vozove. Z ozirom na perečo potrebo in velikansko korist, ki bi jo imelo prebivalstvo od hitre izvedbe teh zvez, ne moremo imeti prevelikih pomislekov proti tujemu kapitalu.

Dotični obvezanci, ki morajo sedaj na orožno vajo dne 15. septembra oziroma 22. septembra t. l., se opozarjajo, da vložene prošnje za preložitve ali oprostitev orožne vaje ne odvežejo prosilca od dolžnosti javljenja. Prošnje se sploh vzamejo samo takrat v pretres, če se prosilec osebno javi na predpisani termin (44. pukovska okružna komanda v Mariboru).

Konjerejski odsek za štajersko priredi dogovorno z deželno vlado za Slovenijo in okrajnim glavarstvom v Ljutomeru dne 22. septembra t. l. v Radencih sejem za izključno mrzlokrvna žrebata v starosti do 18 mesecev. Konjerejci se vabijo, da priženejo svojo žrebata na ta sejem, na katerem bo edino mogoče letos prodati žrebata.

Velike konjske tekme v Ljubljani priredi komanda dravske divizijske oblasti sredi meseca oktobra. Na programu je šolsko jahanje, tekma v skakanju, dirke preko zaprek in kmečke dirke. Čisti dobiček je namenjen v prid slovenskim invalidom in kot prispevek za stadion v Ljubljani.

Dopisovanje z vojnimi ujetniki. Duhovni urad kr. ljublj. p. p. št. 37 naznanja: Vojnim ujetnikom pišite samo dopisnice (karte) s črnilom na kratko in jasno. Naslov bodi natančen! Ravno tako naslov dopisnikov! Karte se pošiljajo na Slov. Rdeči križ v Ljubljani, Poljanska cesta 4. Ogledniki sledi precej hitro tudi po Sl. R. križu. Upamo pa, da se bodo ti siromaki vendarle začeli vračati.

Polnoletnost z 21. letom. Kakor je bilo doslej v Srbiji in Črni gori ter skoraj v vseh državah zapadne Evrope, se je uvedba tudi za naše dežele zakonita polnoletnost z 21. letom starosti. Vsi, ki so bili dne 2. septembra stari več kakor 21, pa manj kakor 24 let, so postali polnoletni z dnem 2. septembra 1919.

Časopisje o Radgoni. O radgonskem vprašanju so razpravljali zadnje dni skoraj vsi slovenski listi. Ljubljanski »Slovenec« je objavil med drugim tudi članek »Problem Radgone«, kjer se s številkami dokazuje, kako je Radgona gospodarsko odvisna od Slovenskih goric in Murskega polja, pa ji preti gotova smrt, ako bo na ljubo razvnetemu nacionalizmu Kamnikarjeve klike odtrgana od ozemlja, iz katerega živi. — »Slovenski Narod« in »Slovenec« sta objavila obširnejša poročila o protestnem shodu dne 8. t. m. »Mariborski Delavec« in ljubljanski tednik »Domovina« sta pretiskala naš članek »Kamnikarjeve zasluge za Radgono«. — Stalni pariški dopisnik beogradskega dnevnika »Demokratija« piše v svojem dopisu z dne 6. septembra, št. 115 o Radgoni nastopno: »Gotovo vam ni znano, zakaj je bilo to mesto izročeno Avstriji. Jaz sem na merodajnem mestu vprašal o tem in se mi je reklo: Glavni avstrijski delegat na mirovni konferenci, Renner, je bil več let poslanec mesta Radgone v avstrijskem parlamentu. On je izjavil v Parizu, da se ne more vrniti domov, ako to mesto ne dobi Avstrija. Izguba Radgone bi pomenila za avstrijske delegate simbol poraza in oni bi ne smeli več priti pred parlament in pred volilce. Ker pa je Radgona večinoma nemška, je vrhovni zavezniški svet sprejel Rennerovo prošnjo in prepustil to mesto Avstriji. (Ti podatki niso povsem točni. Op. ured.) — Tudi v nemškem časopisju se razpravlja o Radgoni. »Neue freie Presse« poroča o jugoslovanskem kompromisnem predlogu glede Apač. Opaža se, da je Dunaj pripravljen za tak sporazum, ker mu bolj diše polja kot pa mesta; upira se Gradec, kjer ima besedo dr. Kamnikar, ki noče pustiti venca slave, katerega mu spletajo naivni Radgončani, zlasti pa še ne lepe hiše in prijetnega županskega stolčka, ki se mu ponuja. V splošnem se še vedno lahko trdi, da vprašanje Radgone ni rešeno definitivno.

Prireditve prleških visokošolcev v Radencih dne 7. t. m. se je nad vse vrlo in dobro obnesla. Občinstva se je nabralo toliko, da vsi niso dobili prostora Pevske točke, ki jih je izvajal pevski zbor iz Vučje vasi pod vodstvom g. nadučitelja Cvjetka so bile dobre. Zlasti nam je ugajal prizor »železna cesta«, predvsem pa igra »Kovačev študent«. Svoje vloge so vsi igralci dobro rešili, posebno kovač, kovačev študent in pismonoša Žan. Prosta zabava, ki se je na to razvila v dvorani in na vrtu, je bila prav zabavna. Posebno priznanje zaslužita za neumorni trud in požrtvovalnost gospodični Minka Zacherlova in Inka Karbova, ki sta skoraj največ pripomogli, da je prireditve tako dobro uspela. Upamo, da nam naši visokošolci zopet v kratkem nudijo tak zabaven popoldan. Le krepko naprej! — Prlek.

Žalostni pojavi. Zadnje dni, ko so se zopet odprle radgonske mestne šole, se dogaja, da šolski otroci očevidno naščuvani prihajajo k prostorom »Murske Straže«, trobijo v okna in celo pljujejo. Mi vemo in razumemo, kakšne občutke imajo Radgončani napram nam, vendar pa še ločimo pametne in omikane Nemce od podle nemčurski druhalci, ki v hujskanju in izzivanju kaže svoje nizke instinkte. Mi cenimo tudi nasprotnika, ampak človek mora biti in pa pošten! Zato izražamo mnenje, da bo

Hrana in človeško zdravje.

V zakurjeni peči vidimo dobro primero človeškega telesa: drva, ki smo jih naložili, polagoma izgorevajo, prehajajo v dim (organske sestavine) in pepel (neorganske sestavine), pri tem pa tvorijo toploto, ki se vzdržuje s tem, da se ložijo nova drva. Taka peč je človeški organizem. Drva — to je naša vsakdanja hrana. Ali ona tudi gori? Da se prepričamo, je treba samo otipati naše telo: kako je toplo, kamorkoli položimo roko. Hrana izgoreva, prehaja v svoje sestavine. Deloma jih izdihamo skozi pljuča in kožo, deloma jih spravi telo samo na prosto. Ta toplota, brez katere ni življenja, se vzdržuje z rednim in pravilnim hranjenjem. Vsako naše delo, vsaka kretnja, vsaka misel je združena z uporabo energije, katero telo izgublja in z hrano zopet nadomestuje. Vsled tega je važno vprašanje, kaj naj jemo, kako se hranimo — važno ne le za posameznika, marveč tudi za celi narod, državo, človeštvo — v katerem nosi vsaki posameznik del skupne glavnice, ki tvori aktivno moč sedanjosti in življenje bodočnosti.

Hrano ločimo v dve vrsti. Prva vrsta: glavna sestavina hrane je dušik. V drugi vrsti pa ne najdemo dušika. Sem spadajo n. pr. mast, sol, voda itd. V prvo vrsto pa prištevamo beljakovine kakor meso in jajca. Človeško telo zahteva oboje. V vsaki hrani morajo biti v izvestnem razmerju beljakovine, ogljenčevi hidrati, mast in sol. Samo taka hrana je zdrava; čezmerno uživanje v tej ali oni smeri pa povzroča nezdrave pojave, ki motijo delo organizma in rode različne posledice.

Zobje imajo nalogo, da razkosajo hrano v čim manjše kose, ker je samo to pogoj dobre prebave. Vsled tega je treba paziti, da ohranimo zobe zdrave in čvrste; najboljšo sredstvo je izpiranje zob in usten po vsaki jedi, ne sme pa se uživati ne prevroča in ne premrzla hrana.

Jedila kuhamo in pečemo, le sadje uživamo tudi surovo. Pri kuhanju ali pečenju se izparuje voda, mast pa prehaja v tekočino in je vsled tega lažje prebavljiva. Pri kuhanju ali pečenju se izločijo tudi neprijetno vonjajoče sestavine, ki se nahajajo v marsikateri hrani. Kuhanje tudi uniči strupene kali, uniči bacile, bakterije, jajca glist in trakulj. Zato se zlasti meso ne sme uživati surovo ali napol kuhano. Marsikateri je že pri tem našel bolezen in prerano smrt.

Jedil se drže se tudi bacili nalezljivih bolezni: griže, kolere, tifusa. O mleku, ki poteka od sušičnatih krav, je znano, da prenaša sučico ali jetiko na človeka, če se pije surovo. Enako je treba paziti na posodo, v kateri se kuha ali peče človeška hrana. V tem oziru je treba paziti zlasti na cinasto posodo, pa tudi svinec in baker škodujeta zdravju.

Važno vprašanje je, ali naj uživamo meseno ali rastlinsko hrano. Izkušeni zdravniki in učenjaki vseh časov in plemen priporočajo mešano jed, ki je najbolj prikladna človeškemu organizmu. Mesna jed dviga moč mišic, rastlinska pa pospešuje prebavo, izločevanje ogljenčeve kisline iz telesa in izparjevanje. Sama rastlinska hrana se ne more priporočati.

Fiziolog Veit priporoča delavcem in obrtnikom kosilo, ki sestoji iz 35 gr. beljakovin, 60 gr. masti in 160 gr. gljenčevih hidratov t. j. 200 gr. govedine ali teletine, 20 - 100 gr. zelenjave in sočivja, 360 gr. kuhanega ali 120 gr. pečenega krompirja, 80 - 120 gr. pšeničnega ali še bolje pšeničnorženega kruha.

Važno je tudi, kako se hrana pripravi. V tem oziru se v nekaterih krajih vsled neznanja mnogo greši. Ni treba in ni mogoče, da bi bilo vsak dan na naših kmečkih in delavskih mizah »gospodsko« kosilo, toda lahko je dobro pripravljena hrana, kar se doseže z istimi stroški in v razmeroma enakem času kot pri sedanjem načinu kuhanja. Zato je nujno potrebno, da se bodoče žene uče gospodinjstva, zlasti kuhanja. Domača hiša je le redkokdaj dovolj, v ta namen naj služijo šole, tečaji in slične uredbe. Dobra in snažna kuhinja je polovica zdravja.

Vinarski ravnatelj Puklavac:

Novi smeri v vinoreji.

(Dalje.)

Pred vsem bi trebalo ustanoviti vinarsko zadrugo za označeno ozemlje, ki bi začasno imela nalogo pospeševati zasaditev modrega burgundca za proizvodnjo šampanjca in skrbeti za to, da bo vsak posestnik, ki na novo zasaja svoj vinograd, član te zadruge.

Poleg modrega burgundca pa bi se lahko gojile v navadnem okrožju, četudi v manjšem obsegu in le v najboljših legah tudi druge grozdne vrste za napravo finih buteljskih vin, kakor šipona, belega burgundca, zelenčica itd. A glavno torišče za proizvodnjo finih buteljskih vin naj bi pa tvorila mariborski, pohorski in haloški vinorejski okoliši.

Kamniškega muškatalca, pekarske male graševine in šipona, ter različnih haloških visokoplemenitih sortnih vin, kakor so se že do sedaj pridelovale, nam nikdo ne more ponarediti in so že kolikor toliko znane na svetovnem trgu. Nekoliko več reklame po inozemskih časnikih in vzorna skladišča teh vin po večjih mestih inozemstva bi jim kmalu zagurala stalne odjemalce.

V konjiškem delu pohorskega okoliša naj bi se upeljalo spet proizvodnjo rdečih vin, kakor je že svoj čas bilo udomačeno in je slovelo. Vinarijska črnica (kavka, vranek itd.) bi lahko tekmovala z drugimi rdečimi vini, že zaradi svojega posebnega, ljubkega bukeja. Tudi za te okoliše naj se ustanove vinarske zadruge, ki naj določijo grozdne vrste, katere se naj zasajajo. Čim manje vrst, tem lažje bo delo, tem lažje se bo razpečalo vino. Stremeti se mora za tem, da se v vsakem okolišu goji le ena vrsta vina za vinarski trg, s čim pa ni rečeno le iz ene sorte. Često dajo dve sorti v primernem sorazmerju, kateri se v svojih lastnostih vsestransko spopolnita, boljši produkt; tako na primer mala graševina z zelenčičem itd.

V Haložah pa se bo lahko pridelovalo v manj znamenitih legah poleg finih vin tudi vino za režnjo z vini iz južnih krajev, ki jim primanjkuje kislobe. V to svrhu se bo uporabilo vrste, ki veliko rode, imajo precej kisline a malo alkohola. Morebiti bi kazalo zasajati v to svrhu beli ranfol, kavčino in druge. Grozdne vrste se bodo morale izbirati po dozdajšnjih izkušnjah. Taka vina bodo služila tudi za lokalni trg.

Glavno torišče vin za režnjo z južnimi vini pa bo naš brežiški ali bizeljski vinorejski okoliš, kjer so razmere kar za to ustvarjene. Bizeljska modra kavčina za režnjo s težkimi črnimi dalmatinci in bizeljski plavec za režnjo z belim vinom iz juga bodo iskani dve sorti vina in tudi dobro plačani.

Tudi tukaj bode morala prevzeti vinarska zadruga stvar v roke in seznaniti vinske trgovce z blagom, ki bo obojestransko vina spopolnilo in omililo v svojih ekstremnih lastnostih, jih naredilo prijetneje ter povečalo njih konzumni krog.

Vino za režnjo se bo deloma lahko pridelovalo tudi v celjskem vinorejskem okolišu, kjer boste mogoče sorti peček in vrbovec dajali tozadevno blago.

Z navedenim pa nočem reči, da bizeljski in celjski vinorejski okoliši nista deloma tudi sposobna za pridelovanje boljših vin za buteljke. Znane so nekatere vrste bizeljskega, šmarčana in drameljskega, ki takisto lahko tekmujejo z drugimi našimi buteljskimi vini! Na drugi strani mi pa tudi ne pade v glavo hoteti ovirati ali preprečevati pridelovanje navadnih vin za lokalni konzum v vseh navedenih vinorejskih okoliših. Ravno narobe! Sem za to, da se pusti vinogradarju kolikor mogoče prosta roka v njegovem delovanju, a ogroziti se ne smejo pri tem splošni interesi vinarstva. Označiti sem hotel s svojim izvajanjem le pot, ki naj vodi iz krize, ki preti našemu vinarstvu, če se ga primerno ne preuredi. Hotel sem navesti le ideje, o katerih sem prepričan, da bi bile v stanu, če se jih vpoštevava v vinarskih krogih, povoljno rešiti vprašanje prihodnosti našega vinarstva v okvirju Jugoslavije. Vse drugo ostane zadeva podrobnega dela krajevnih vinarskih

Janko Leskovar:

Brez doma.

Bil je agent neke neznatne tovarne pečatov, ki je imela zvočno ime »Excelsior«, z borno plačico mesečnih trideset kron. Potoval je dan za dnem, leto za letom. Ko je začel, je bil mlad, in že siyolas je potoval od vasi do vasi, od mesta do mesta z kovčekom v roki. Potoval je tako, da je vsako peto ali šesto leto prihajal v isto mesto, isto vas, ker je računal, da so se pečati medtem že porabili. Našel je tam ista uradna poslopja, šole, grajščine, iste hiše, ampak vedno je vstopil z neko negotovostjo, vprašajoč se, ali najde v njih prejšnje ljudi. In ponujal je svoje blago nekako bojazljivo, kakor bi se bal, da ga napode.

Svojih potov ni prekinil. Le v mestu — kjer so ga zatekli prazniki — je utegnil ostati nekaj časa, tuintam se je zadržal tudi na vasi, če je trebalo pokrpati obutev in obleko ali preprati perilo.

Ni imel nobenega doma, niti ene sobice kjer koli pod streho tuje hiše, kateri bi lahko rekel »moj dom«; ni imel ne sorodnikov ne prijateljev, h katerim bi se lahko zatekel in preživel med njimi par uric.

Da, sorodniki! V mladih letih se je podal po svetu, da jih išče. Njegoyi stariši so prišli semkaj od daleč, umrli so v tem kraju in ga pustili kot nedoraslega fanta. Ko je prišel v njihov rojstni kraj, je našel ljudi, katerih jezika ni razumel; on ni bil njihov, tuj, je bil njim in tuji so bili oni njemu. Najbližji sorodniki niso več živeli, in moral se je vrniti v prejšnji kraj, kjer je odrasel. Pa tudi tu je bil osamljen. Kot deček se ni mogel nameriti na ljudi, ki bi ga posvojili, in je deška leta preživel v več vaseh. Večno osamljen, je tembolj čutil željo, da si osnuje lastno ognjišče. V mladih letih je sanjal

o zakonu z deklico iz meščanske obitelji. Pozneje je popustil... Ko bi si mogel prištediti dve tisoč kron, ali vsaj poldrugi tisoč kron, pa bi si kupil v Slavoniji kos zemlje, postal bi kmet in oženil bi se z kako kmetico. Z nje bi bil srečen. In njegova domišljija si je predstavljala slike idiličnega življenja na vasi, v lastni hiši, obdani s sadonosnikom. Tam pod oknom bi rastle dišeče cvetlice, dvorišče bi bilo polno perotnine, nedaleč na polju bi dozorevalo žito, valoveč se na vetru, tam dalje pa bi zelenel mali travnik, pretkan z pisanimi baryami cvetočih trav — in on bi se tu sprehajal z cigareto v ustih. Da cigaret bi se ne mogel odyaditi — tudi čaj bi pil, ampak ne tako luksurizno sladkan, kakor je pri nas v navadi. V mladih letih je zablodil v Rusijo in se tam naučil, kakšen čaj uživajo revni ljudje: košček sladkorja v usta in na to se pije čaj. Tako ga on sedaj pije, a tega bi se navadila tudi njegova družina. Da, družina — žena in otroci, če bi jih Bog dal. Njegova žena bi imela tudi sorodnike in on bi živel z njimi v lepi slogi in večkrat bi se obiskovali.

To so bile zlate sanje in on je dolgo upal, da se uresničijo. Ampak prišel je čas, ko so se začeli krhati ti lepi upi. Denarja ni mogel spraviti na noben način. Podvzel je to in ono, toda nič se mu ni posrečilo. Celo zastopstva kake uglednejše tvrdke ni mogel dobiti. Ko se je prišel predstaviti, so mu odgovarjali stereotipno: — »Za naše delo vas ne moremo sprejeti«. Bil je neugledne zunanosti in težko je govoril. Sicer pa je uvidel on sam, da ga je narava obdarila kakor mačeha in ni se jezil, ako so ga odbijali; še hvaležen je bil staremu gospodarju, da ga vsaj on trpi v službi, čeprav ni mogel izhajati z njegovo plačo. Mimogrede je zastopal dve, tri tovarne ravno tako neznatne in neznane; od njih je dobival zgolj provizijo, kar je skupaj z plačo nanese toliko, da je mogel naprej.

Pripetilo pa se je večkrat, da je imel v žepu le par kronic in je potoval pešice od vasi do vasi. Tako so se razblinile vse njegove sanje. Ni mogel verovati, da bi se lahko uresničile, in ko se je spomnil na to, je vzdihnil: oh, kako lepo bi to bilo! in potoval je dalje od vasi do vasi, od mesta do mesta z kovčekom v roki dan za dnem, leto za letom. Kako daleč bo pač potoval, kje bo konec? Morda bo izdihnil kje na cesti ali čez noč v gostilni na klopi... Ampak o tem ni razmišljal... Sploh je bila njegova filozofija: ne misliti več na bodočnost! Potovati, potovati brez nehanja, na potu se pozabi vse! Tam, kjer se neprenehoma spreminja breg in dolina, polje in gozd, vas in mesto, a čuti se žeja in glad, solnce in zima, sneg in dež, veter in sopara — ni časa za take sanjarije...

In tako je on polagoma otrdnil. Priučil se je na hladne službene obraze uradnih predstojnikov, na zaposlene trgovce, zasebnike — nikdo od njih ni imel časa, da se morda z njim pogovarja, temveč je vsak pazil, da se ga čimprej reši, a mnogi so bili tako surovi, da so se zadržali nad njim, ko se je pokazal na pragu.

Nikdo ni skrbel zanj, a kdo bi pač naj skrbel za takega popotnika. Le y krčmi so ga vprašali, kaj želi. Pa tudi tu se niso posebno zmenili zanj, ker je že njegova zunanost kazala, da ne bo mnogo potrošil — in zato so imeli prednost drugi, on pa je moral dolgo čakati, predno je prišel na vrsto.

In tako je vedno srečaval ljudi, ki so mu obračali hrbet, nikdar pa niso odprli srca, nikdar mu niso pokazali kake nežnosti. Tudi on je postal hladen.

Nekega dne pa se je to predrugačilo. Vozil se je z vlakom in y istem kopeju je sedela neka stara gespa z otrokom. Bilo je to žyahno dete črnih oči, črnih mehkih lasi, belega obraza. Hotela je k njemu in ni prej mirovala, dokler

organizacij, ki se pa vsekakor morajo osnovati čim prej, mogoče, če hočemo ohraniti naše vinarstvo in ga spraviti na pravi tir.

Pri rešitvi vprašanja rentabilnosti vinarstva pa ne smemo pozabiti še ene možnosti izkoriščanja naših vinogradov in sicer porabe svežega grozdja. Pridelovanju namiznega grozdja se bo moralo posvetiti vsekakor večja pozornost. Če ne več, pridelati moramo najmanj toliko namiznega grozdja, kolikor se ga potrebuje po naših mestih in trgih. Pripustiti nikar ne smemo, da bi se ga uvažalo v to svrhu iz drugih pokrajin.

Tudi uporaba svežega grozdja za takozvane grozdne kure, na katere me je opozoril ravnatelj drž. zdravilišča Rogaška Slatina, g. Herg, je lahko precejšnega pomena za naše vinarstvo, posebno v okolici zdravilišč in kopališč in bi donášala okoliškim vinogradnikom lep dobiček. Dobrna pri Celju, Rimske toplice pri Celju, Slatina Radinci, posebno pa Rogaška Slatina pridejo kot take v poštev. V okolici navedenih zdravilišč bi se naj ustanovile zadruge za pridelovanje namiznega grozdja, ki bi pospeševalo zasaditev vinogradov z namiznimi grozdni vrstami. Za grozdne kure se lahko goje pri nas vse vrste žlahtnine in pa kraljevina (rdeči portugizec). Poskusilo bi se lahko tudi gojiti »biser iz Czabe«, ki že avgusta zori, dočim pride žlahtnina še-le v drugi polovici septembra, kraljevina še le oktobra v poštev. Omeniti pa je, da biser iz Czabe zelo slabo rodi. Ravnatelji dotičnih zdravilišč bi gotovo radi šli na roko zadrugam, kar se tiče množine potrebnega grozdja itd.

V smotreni razdelitvi proizvodnje iskati je spas našega vinarstva. V vsakem vinarskem okrožju se naj pridelujejo le one vrste grozdja, ki pod dotičnimi razmerami najbolj uspevajo, po čijih produktih se največ povprašuje in nam obetajo zaraditvega najboljši skupiček. Celo zadevo spraviti v označeni tir naj bo glavna naloga osnovojočih se zadrug.

Prosveta.

Delo malega naroda.

Eden živih zgledov, kaj stori lahko mali narod za svojo, s tem pa tudi za občečloveško prosveto, nam je narod Letov, ki živi zgoraj na severu v kuronski in vitebski guberniji ter v Infanciji. Danes se je tudi letski narod osvobodil tujega jarma, a boriti še se mora za svojo neodvisnost in popolno ujedinjenje. Dežela Letov meri 63.000 km² in ima 2.544.000 prebivalcev. Na Letskem je mnogo nemških veleposestnikov, ki so uganjali na Leti težka nasilstva in so zlasti tekom svetovne vojne, ko se je Nemčiji posrečilo, da je zasedla velik del letske pokrajine, trobili v svet, da je letsko prebivalstvo nomikano, da mu dajejo duh in značaj Nemci in so zahtevali, da se ta pokrajina prikloni Nemčiji, kar bi se v slučaju nemške zmage tudi zgodilo.

se ni povzpelo na njegova kolena. On ga je dvignil k sebi. Že to, da se mu je otrok tako zaupno približal, ga je ganilo...

A otrok je bil srčan in se je kmalu razumel s starcem. Kakor da mu je hotel pripovedovati o sebi. Ampak, ker ni mogel govoriti, je skušal se sporazumeti s starcem z kretnjami glayice in ročic. Kazal mu je svoje črne nogavice, svoje nove čevljičke, ali pa je pokazal željo, da opiplje njegovo sivo brado. Prav godilo mu je, da je to majhno drago bitje sedelo na njegovih kolenih. In ko je otrok, pokazujoč z ročico na košaro, zahteval od starke sladčico pa je to sladčico, ne da bi jo prej poskusil, ponudil starcu, takrat se je ta človek, ki toliko let ni občutil, kaj je nežnost, ljubezen bližnjega, razjokal v svoji duši in oči so se mu orosile s solzami...

Ko je na prvi postaji starka z otrokom zapustila vlak, je on sam iznesel otroka in prej nego ga je postavil na zemljo, ga je nežno stisnil k svojim prsim in skrivoma poljubil njegovo malo, lepo glavico.

In takrat je v njem zopet vzplamtelo staro hrepenenje za domačim ognjiščem. Zopet je začel snovati, zopet je pričel upati. Toda sedaj ni bilo več vere v sebe, v svojo moč. Polagal je vse upe v srečo: stavil je loterijo, kupoval srečke — celo čudež je pričakoval, kakor da najde kje skrito blago, ali se nameri na žensko bitje. Nekega dne pa je tudi tukaj občutil razočaranje in bolest.

Prišel je v sobo nekega gospoda, ki ga je prijazno sprejel. Bil je to mlad človek, ki se je oženil pred enim ali dvema letoma, pa je živel s svojo mlado ženo v neprestani, srečni ljubezni. Stanoval je zunaj mesta, kjer je imel vrt, v katerem je delal pred uradnimi urami — vesel se sveta. Takšno stanovanje, tako življenje je bilo sen njegovih mladeniških let

V resnici pa kaže ravno letski narod visoko kulturno zavest, katero bomo cenili tembolj, če upoštevamo silno slabe agrarne razmere, v katerih živi kmečki narod Letov ter mnogo vrstne ovire, ki jih je delala caristična Rusija. Zanimivo je, da med Leti ni analfabetov; nekoliko starejših ljudi pač ne zna pisati, brati pa znajo vsi. Glede srednjih šol je Letska prva med kulturnimi deželami. Leta 1910 je bilo tam 96 srednjih šol z 22.600 učenci; ena šola na 26.000 ljudi. Primerjati se ji da samo Norveška, dočim ima Francija na 44.600, Nemčija 54.100, Bolgarija 161.000 prebivalcev eno srednjo šolo. Temu primerno je tudi število visokošolcev. L. 1913 je študiralo samo na ruskih vseučiliščih 1850 letskih dijakov, veliko pa jih je bilo raztresenih po inozemskih vseučiliščih. Istega leta so izdajali Leti 51 perijodičnih listov, od teh 27 časopisov. Kakor sploh vsi severni mali narodi, polagajo tudi Leti posebno važnost na združništvo in društveno gibanje. Že pred vojsko so imeli lepo število živinorejskih, čebelarskih in gospodarskih zadrug, kmetijske šole, zavarovalne družbe itd. Vse to je storil narod iz lastne moči, z ovirami, ki jih razumemo le mi, ki smo tudi gradili svojo kulturo proti volji države in se borili z zaprekami, katerim ni števila. Vendar je ravno ta žilav boj izvojeval politično samostojnost, pa lahko trdimo, da je zopet ljudska prosveta edino varno sredstvo, ki nam jamči, da to samostojnost tudi ohranimo. Kljub temu, da je državna oblast v naših rokah, se ne smemo slepo zanesti na vlado in njeno delo za narodno šolstvo in kulturo, ampak moramo ustvarjati čim več iz lastne moči. K temu pa je poklican vsak izmed nas.

Učimo se srbohrvaščine!

Ujedinjenje treh jugoslovanskih plemen — Srbov, Hrvatov in Slovencev — nas je postavilo pred zgodovinsko nalogo: ustariiti enoten jugoslovanski narod z enim jezikom. Seveda je to naloga mirnega in naravnega razvoja, delo časa. Nemška, italijanska in francoska narečja se ne razlikujejo nič manje med seboj, kot n. pr. slovenski in srbohrvaški jezik, večkrat celo bolj nego n. pr. slovenski in ruski jezik. Današnja Italijo tvori več različnih (heterogenih) plemenskih skupin, ki so združene na zunaj enoten politični narod z enotnim književnim jezikom. Tako smo tudi mi narod, ki še nastaja. Danes je potrebno, da se Slovenci uče srbohrvaščine, Srbi

in je bil tako srečen, da so se izpolnile njegove sanje. Popoldne je prihajala ona, lepa, nežna, v mesto in ga počakala pred uradom, pa sta se potem sprehajala po parku ali se zabavala v družbi, če pa mogoče ni bilo ugodno vreme ali je postalo hladno, si je on mlad vesel, zaljubljen, izposodil kolo kakega znanca in odhitel domov po površnik, da se z zaljubljenim smehljaem vrne in ogrne svojo ženico.

Ko je ugledal na vratih tujca, ki je s svojo sivo, okroglo brado, in s svojimi lasmi, odrezanimi v obliki krpe, živo spominjal na ruske tipe, kot jih je našel v ilustriranih listih, se mu je takoj prikupil ta človek.

On pa je stal — kakor vedno — plah pri vratih, držeč v eni roki svoj ponošeni klobuk, v drugi pa kovyček, ter se je klanjal globoko s celim zgornjim telesom. Bilo je zvečer pred Božičem, zima brez snega, a zunaj vlažno, megleno, pa je bilo v sobi pred vrati temno in v tej nejasni svetlobi se je najbolj videla samo njegova siya brada, kako se priklanja. Ko je stopil bližje k oknu, je mladi mož opazil starčev obraz, ki je spominjal na trde, z dletom izklesane, toda nekoliko bolestne črte kakega spomenika...

Dolgo je ostal stari v tej hiši. Še nikdar se mu ni zgodilo, da bi ga kdo zadržal v svojem domu. To je bilo zanj novo in nenavadno in skoraj se ni mogel sprijazniti. Kmalu ga je pridobila gospodarjeva ljubeznivost. In motreč lepo pohištvo, fini porcelan, srebrnino, čuteč blago toploto sobe in neko razkošje, ki je obdajalo vsako stvar, je mislil, da je v hiši bogataša.

Pa ti ljudje ga niso pogostili kakor kakega berača v kotu; on je sedel z njimi za isto mizo, oni so trkali z njim, ljubeznivo ga silili, da vzame iz skled, a obrazi so jim žareli od nekih toplih čuvstev, pa se mu je zdelo, da se z njim dogaja kakor v kaki pravljici. Prav ljubo

in Hrvati pa slovenščine, ker vsako teh plemen nosi lastno kulturo, ustvarjeno od različnih zgodovinskih struj. Potrebno je, da Slovenec čita v izvirniku n. pr. Vojnovića in Srb n. pr. Cankarja. Potrebno pa je tudi iz praktičnih ozirov, da pozna vsak Slovenec jezik Srbohrvatov. Stiki med enimi in drugimi so poglobljeni, razširjeni, utrjeni. Slovenski kmet bo prišel pogosteje kot prej do hrvaških listov, razglasov, knjig, cenikov. Potoval bo na Hrvaško in v srbske pokrajine, občeval bo z hrvaškim in srbskim uradništvom, ki bo raztreseno po celi državi. To potrebo čuti vsak razumen slovenski kmet in delavec ravnotako kot naš inteligent. Začeti se bo moralo s smotrenim učenjem srbohrvaščine, ki pa ne bo združeno z nobenimi večjimi težavami. Razlike v jeziku so tako neznatne in enostavne, da jih bi naša mladina, ki se bo v prvi vrsti oprijela učenja, premagala z lahkoto. Pisec teh vrstic pozna že lepo število kmečkih deklet in fantov, ki so se naučile cirilice brez učitelja — z pomočjo tabele ali na drug podoben način. Da se priuče razlikam v jeziku, je treba osnovati v okrilju vseh naših izobraževalnih organizacij odsek za srbohrvaščino, ki skrbi za srbohrvaške knjige in časopise. Čitanje srbohrvaških listov je prvo in najenostavnejše sredstvo priučiti se srbohrvaščine. V vsaki javni in društveni knjižnici morajo biti srbohrvaške knjige, v vsaki čitalnici časopisi. Mi bomo v »Murski Straži« objavili tuintam kak srbohrvaški članek s seznamkom nerazumljivih besed in slovniških oblik, da se zlasti naši mlajši čitatelji seznanijo z jezikom, katerega govori večji del jugoslovanskega naroda.

K članku Vindexa »Krajevna imena v Prekmurju« v 23. števu našega lista piše g. prof. dr. Hešič sledeče: Vindex piše v zadnji »Murski Straži« povsem pomotno o tej stvari: 1.) gen. plurala: iz Sodišinec itd. ni nikak femin. (kakor ribl), ampak je star slovenski genitiv (brez končnice) samostalnikov, ki pomenijo prebivalce; 2.) lokativ se v Prekmurju izgovarja morda res: v Beltinci, toda to je sigurno mesto v Beltincih, ker se v onih dijalektih »h« rad izgublja, ali prehaja v »j« v Beltinci, torej zopet ni nikak fem. in je krivo zahtevati v Beltincah; 3.) da bi se v nominativu sing. govorilo tudi na — e, na pr. Sodišince, mi ni znano, vsaj v Slov. goricah ni slišati: To so Slaptince. Mogoče pa je vendar, da se govori na e, a to zopet ne bi bil fem., ampak akuzativ plurala. Kam greš? V Beltince! Ta akuzativ se često rabi in se je morda vgnezdil tudi namesto nominativa. Vindex pa najbrž sliši le »i« izgovarjati kakor »e« (poluglasniški). Vsled tega se ne smemo prenačljiti s kakimi oblikami krajevnih imen, po provincijalizmu ali vsled (neprostovoljnega) humorja.»

mu je bilo, da so ga vpraševali o njegovem življenju. In on jim je pripovedoval o svojih potovanjih po Rusiji, Poljski, Ogrski, balkanskih deželah — in čim več jim je pripovedoval, tembolj se je vzbujal v njem občutek, da je sedaj napočil čas, ko bo to njegovo življenje nehalo, in opazujoč ta dva srečna človeka, se mu je zdelo, da bodeta izpolnila čudež, ki ga je pričakoval...

— A kje ste o praznikih?... ga je vprašal gospod.

On jima pove. Ko sta povedala, da sta mislila, da se vrača čez praznike k svoji obitelji, je odyrnil: — O, moje srce še je svobodno. — In te besede so bile izgovorjene z takim glasom, da se je naravnost čutilo, kako je v tem človeku skrito hrpenenje, da komu pokloni svoje srce. — Ah, ali še se vi nameravate ženiti? — se je nehote začudila gospa.

In takrat je nastal neprijeten molk. Kakor da je bilo treba tega začudenja, da se je on vzbudil iz svojih sanjarij. Bilo mu je, kakor da je šele sedaj spregledal; videl je, da je njegovo življenje odteklo brez sadu in da je že na koncu, pa čemu še naj goljufa samega sebe. In postal je žalosten ter ni več govoril.

A mlada zakonska šta si prizadevala, da ga zopet spravita v dobro voljo, kakor da bi ga razumevala. Silila sta ga, da pije, povabila ga, da prenoči v njuni hiši, da ostane pri njima čez Božič — toda vse je bilo zaman. Njemu ni več teknilo to izbrano vino, v njuni ljubeznivosti je čutil usmiljenje, a to usmiljenje ga ni tolažilo, marveč je tembolj razgalilo njegovo revščino. In ne bi mogel, da leže v gospodsko posteljo, da se ozira po sobi z bogatim pohištvo, na okna s svilnimi zastori — nekaj ga je sililo, da zbeži odtod v nepometeno krčmo, kjer se smrad nečiste svetilke meša s smradom razlitega vina in žganja, pa da se tam vrže na trdo klop... In stari se je ožaloščen dvignil ter šel. Zaman so ga ustavljali.

tukajšnje nemško učiteljstvo, ako pozna poleg nacionalizma tudi občečloveško kulturo in vzgojo, prispevalo samo, da se taki dogodki ne bodo pojavljali. Glede ostalih hujšakačev pa bomo v vsakem posameznem slučaju zahtevali, da nastopi vojaška oblast s vso brezobzirnostjo!

Pod sekvester je došlo posestvo grofa Stürgkha v gornjeradgonskem okraju. Sekvester je g. Jakob Breznik, župan v Stanetincih. Drugi Radgončani sledijo!

Hausl se piše neka posestnica v Črešnjecih, ki bi silno rada prišla pod Nemško Avstrijo. Priporočamo našim oblastem, da ji storijo to uslugo in pokažejo hujšakačji ženski pot v obljudeno deželo.

Roparska tolpa se je klatila zadnje dni v spodnjem delu ljutomerskih gor. Vdrla je v več kleti, pri posestniku Mlinariču v Vuzmetincih pa je streljala skozi večna vrata in ranila njega ter ženo. Tolpa se stoji iz delomirnih viničarjev iz bližnje okolice, ki bi kot odpuščeni vojaki radi živeli na lahek način.

Jugoslovanska živila za Nemško Avstrijo. Te dni se odpošlje preko Špilja v Avstrijo več tisoč vagonov jugoslovanskih živil, dobavljenih v smislu zadnjih trgovskih pogajanj v Beogradu. O tej priliki povdarja nemško časopisje, da je treba iskati prijateljstva in sporazuma z Jugoslavijo. Da Avstrijski Nemci čutijo to potrebo, že radi razumemo. Mariborski Nemci so pred par dnevi oficijelno izrazili svojo lojalnost kot jugoslovanski državljani in tudi priporočajo Nemcem sporazum z nami. Medtem pa kažejo ravno radgonski Nemci rastoče sovražstvo napram nam Slovencem, ki se se gibljemo po Radgoni. Radgonski Nemci, ki so tako odvisni od nas, ki bodo morali, če jih nesreča spravi pod Nemško Avstrijo, še bolj kot kdo drugi iskati ne le sporazuma, marveč prijateljstva z nami, da bodo dosegli vsaj nekoliko olajšave pri razmerah, ki jih bo ustvarila državna meja med njimi in ozemljem, od katerega žive in kjer imajo svoje bogatstvo. Če nas sedaj gledajo sovražno, ne utirajo pot sporazumu. Ako mislijo, da bodo po našem odhodu terorizirali Slovence, ki ostanejo pri njih, se silno motijo. Vsak posamezni incident bomo vedeli stotero poplačati!

Prireditel prileških visokošolcev v Radincih dne 7. t. m. se je izvanredno dobro obnesla. Z mnogobrojno udeležbo je občinstvo pokazalo svojo naklonjenost akademski mladini in popolno razumevanje njenega gmotnega položaja, zlasti s številnimi prispevki v denarju in dobrotah za srečolov, katerih pa tukaj radi pomanjkanja prostora ne moremo navesti. Čisti prebitek, ki ga dobijo naše visokošolske menze, znaša 4686 K 50 vin. K temu lepemu uspehu so zelo mnogo pripomogli s svojim požrtvovalnim sodelovanjem gđ. Minka Zacherlova, g. nadučitelj Cvetko s pevskim zborom in gđ. Inka Karbova. Za vse darove in storjene usluge se prireditveni odbor najpristručneje zahvaljuje. Muhič, abs. iur., Zemljič, med. vet.

Na novoustanovljeni meščanski šoli v Ljutomeru se bodo sprejemali učenci in učenke v pondeljek, dne 29. septembra od 9.—11. ure v nekdanji nemški šoli. Zahteva se s povoljnim uspehom dovršeno 5. šolsko leto. S seboj je prinesiti krstni list in zadnje šolsko naznanilo. Po vpisanju se vrši kratek sprejemni izpit. Informacije daje ravnatelj B a u k a r t.

Nemiri v Trstu. Dne 12. septembra je laška fakinaža uprizorila nove demonstracije proti tržaškim Slovencem. Vdrla so v kavarno Balkan, ne da bi napravili večje škode, ker so natakariji pravočasno zaprli okna in vrata.

Hrvaški ban dr. Paleček je odstopil. Zagrebški listi pišejo, da je igral eno najbolj klavernih vlog na banskem prestolu.

Stari Szegedin na Ogrskem, ki je bil zaseden od francoskih čet, so te dni zasedli Srbi.

Dunajčani žele cesarja. Na Dunaju se pojavlja v zadnjem času resno monarhistično gibanje, ki ga podpirajo v prvi vrsti stari stebri Habsburžanov, vpoškodjeni uradniki in častniki, katerih je poln Dunaj. Ljudski brambovci in vojaški sveti so sklenili, da odločno pobijajo vsak poizkus v tej smeri.

Prekmurje.

Prekmurskim Slovencem! Nemre se razmeti kakje mogoče to, ka gestejo takši ljudje, šteri so proti san svojoj slobodščini. Mij Panonski slovinci, šteri smo že jezero let dugo pod drugin narodon živeli, zdaj da so nás naši bratovje gorik odslobodili, nesmimo takši tihinci biti proti njim, nego moremo je podpirati, ar samo tak ostanemo gorik oslobodjeni čitaki zdaj mij samij smo tudik naton, ka to slobodščino zdržati ščemo, štero smo zdaj tak zleka dobili.

Nadnami Panonski slovenec geste dosta tej „hujšakači“ šterin se ne vidi eta pravica — ka oni zdaj nemrejo te druge sirmáške ljudij tak zleka noriti kak so pa té norili, da so p.d. vogrami bilij.

Ludjé! bojmo zdaj pripameti, ino nedajmo se zapelavati, ino znoriti od etakši „hujšakačov“ šteri zdaj ljudstvo napelávajo nato, ka naj te naši mládi bratovje v Szombatelj idejo, pa tan naj coj tistoj vojski stopijo štera se zdaj redi, ka de Jugoslave, Prekmurje znašega vogrskega krája vöbila. Slovenci, kaste vij? ... Törki? ... Nemci? ... Romanje? ... alipa Vogri? ... nej. Či slovenski gučimo tak nemremo drugi biti kak Slovenci! Či smo pa Slovenci, tak naša domovina tudi nemre druga biti kak Slovenski Ország „Jugoslávija“ šteroga orsága so zdaj v Parizi na mérnoj konferenciji soga tak nastavili kak ljudje veton jugon krají se držijo. Pred bojnoj so bili orsagi znovič notri vtalali vtakšo formo kak ljudje živijo.

Mi Prekmurški slovinci smo tudik vtej novi, svoj jugoslávski orság spadnoli pa nej vtújinskega. Zatok se moremo vorazmeti ino nej vörvati to kabi Szompately kakša madžarska vojoka bila, štera bi Jugosláve vöbila. Ino od naši mládi déčkov naj nišče nejle tá kabi tan toj belo grofškoj vojski služo. Či se oni biti ščejo tak, naj tej „hujšakači“ šteri ljudij napelávajo, idejo tá, pa se naj bijejo. Mij právi slovinci pa našoj nóvoj domovini vörni bojmo.

Pošne pristojbine. Mnogim Prekmurcem niso znane naše pošne pristojbine. Da se bodo vedeli ravnati, objavljamo na prošnjo višje pošne oblasti nastopna navodila: Za pisma se zahteva za vsakih 20 gramov teže 30 vinarjev, za dopisnice (karte, razglednice) 15 vinarjev, za tiskovine za vsakih 50 gramov 5 vinarjev, najmanj pa 10 vinarjev. Blagovni vzorci do 100 gramov 15 vinarjev, do 200 gramov 30 vinarjev, do 350 gramov 45 vinarjev. Priporočitev (rekomandacija) stane 60 vinarjev poleg navadne pristojbine za pisma. Ekspresna pristojbina za pisemske pošiljatve i K. Promet z Ogrsko še ni dovoljen. Piše se lahko po celi Jugoslaviji, tudi v Nemško Avstrijo in na Čehoslovaško, vendar morajo biti pisma, ki gredo čez mejo, odprta. Tudi v Ameriko se lahko piše; koliko znamk je treba, se izve pri poštnih uradih.

Prevzem uradov v Prekmurju. Te dni je civilni komisar prevzel politično oblast v Murski Soboti (vodja dr. Kočar), sodnijo v Soboti (dr. Irgolič) in v Dolnji Lendavi, magistrat v Murski Soboti ter druge oblasti in urade. Advokat v Soboti, ki so vsi izraelskega rodu, se je naročilo, da se morajo vpisati pri slovenski odvetniški zbornici in vlagati slovenske vloge. Možje so v hudi zadregi. Odstavljeni uradniki, ki so pretrdo sedeli na svojih udobnih mestih, ne morejo razumeti novega položaja in še sanjajo o prihodu Arpada. Dobro bi bilo, če bi se jih poglalo čez mejo, ker bi bila sprememba zraka silno blagodejna za madžarske in madžaronske živce.

Prleški visokošolci prirede veliko ljudsko veselico dne 21. septembra i. l. v velikem gradu v Belatincih, začetek točno ob 3. uri popoldne (po večernicah). Spored veselice: 1. Pozdravni govor. 2. Petje narodnega pevskega društva iz Radgone (več točk). 3. Trije tički (burka v treh dejanjih). 4. Stotnik in njegov sluga (burka v enem dejanju). Vstopnina: Sedeži I. vrste 6 K, II. vrste 5 K, III. vrste 3 K. Stojišče 2 K. Čisti dobiček je namenjen za jugoslovanske akademične menze. Po šporedu je na istem prostoru prosta zabava z šaljivim srečolovom, šaljivo pošto, konfetijem in cigansko godbo. Z ozirom na dobri namen, prireditve je p. n. občinstvo naprošeno, naj daruje dobrotke za srečolov. Veselica se vrši o vsakem vremenu. K obilni udeležbi vabi Prireditveni odbor. Opomba: Prireditve se ne vrši 28. t. m., kot se je nekaj časa nameravalo, marveč 21. septembra.

Književnost.

Književni vjesnik. Bibliografski list. Izdaje knjižara St. Kugli u Zagrebu. Primili smo 1. i 2. broj tog lista, koji oglašuje novosti na jugoslavenskom književnom trgu, donosi popis novina i časopisa te kraće ocjene važnijih publikacija. Preporučamo naročito našim društvima, da se služe tim listom kod nabave hrvatskih i srpskih knjiga za knjižnice. Pojedini broj stoji 50 filira.

Jugoslavenski šport, glavno športsko glasilo, izlazi svake subote u Zagrebu. Pojedini broj 1 K. Adresa: „Jugoslavenski šport“, Zagreb, Petrinjska ulica 34/1. Preporučamo prijateljima športa.

Protialkoholni kotiček.

Kaj dela žganje. Švičarski zdravnik dr. Demma trdi, da je bilo med 57 otroki iz 10 družin, ki so bile vdane žganju, samo 9 normalno razvitih. Drugi so bili slabo umni, božjastni, grbavi, pritlikavi, gluho-nemi. Nasprotno je bilo med 61 otroki iz družin, v katerih se ni pilo žganja, 50 otrok normalno razvitih, a samo 11 nekoliko manj razvitih.

Brezalkoholna restavracija. V Curihu, mestu z nad 200.000 prebivalci je tamošnje gospejno društvo v teku zadnjih 19 let otvorilo 12 brezalkoholnih restavracij, katere domačini kakor tuji kar najboljše obiskujejo. Restavracije, izmed katerih se jih nahaja sečem v lastnih hišah, so vse moderno in udobno opremljene. Temeljna načela teh podjetij so točna in hitro postrežba; največja snaga v vseh prostorih, oddaja le svežih in dobrih jedil ter zdravju koristnih brezalkoholnih pijač po nizkih cenah; prepoved napitnine in kajenja v gostilniških prostorih. Vodstva se po največji možnosti ozirajo na želje gostov. Vsakokratni naročilni listek za obed prve, druge ali tretje vrste se kupi vnaprej pri blagajni ob vhodu. Osobje obstoji iz dobro izsolanih in moralno neoporečnih žensk. Teh 12 podjetij, kjer je zaposleno 400 samostojnih gospe in gospodičen, poseti dnevno do 11.000 oseb, kar znači na leto 4 milijone obiskovalcev. — Ali bi ne bilo mogoče ustanoviti tudi pri nas več modernih brezalkoholnih restavracij po švičarskem vzorcu?

Mladostne osebe, ki še niso dopolnile 17. leto svoje starosti, smejo glasom odredbe deželne vlade za Slovenijo, hoditi v gostilne in kavarne le v spremstvu doraslih svojcev, varihov, rediteljev in drugih nadzorovalnih oseb. — Ali bodo naše občine in orožništvo poskrbele, da se bo ta odredba v resnici izvrševala?

Gospodarstvo.

Poglavje o muropoljski konjereji. Konjereja na Murskem polju — osobito reja vročerkvne pasme ni bila za kmeta nikdar donosna, še manj pa bovprihodnje. Hipno, kakor vsemu, kar je vojna uprava tekom vojne potrebovala, so tudi tem konjem med vojno poskočile cene, za vse drugo so te cene tudi po vojni ostale stabilne, in še rastejo, le cene lahkkih konj so padle dosedaj za 50 odstotkov in padajo še vedno, in to v sled neporabnosti teh konj za težka dela, brežne vožnje in sedaj še radi izvozne prepovedi. Z naglašanjem teh dejstev se je v eni nedavnih sej ljutomerske kmetijske podružnice sklenilo, naprositi kmetijsko družbo v Ljubljani, da izposluje pri centralni vladi v Beogradu prost izvoz žrebet v inozemstvo, a sedaj čitamo v časnikih objave konjerejskega odseka o prireranju sejmov za „žrebeta izključno mrzlokrvnega, to je težkega plemena“, a kaj naj počnejo konjereji z veliko množino žrebet toplokrvnega plemena, ki jih nujno žele odprodati? Pričakovati je, da bo ta ukrep vlade odprl vendar enkrat našim konjerejem oči, da bodo uvideli nedonosnost reje toplokrvnih (lahkih) konj, zahtevali energično, da se nastavijo na žrebčarskih postajah v Bučevcih, Ljutomeru i. dr. le plemenjaki-žrebci težke mrzlokrvne pasme in to takoj prihodnjo spomlad. Za preustrojitev konjereje v gornjem smislu pa je najboljša reklama napovedani sejmi in izvozna dovoljenja za „izključno le ona žrebeta težke pasme“, za katere je konjerejski odsek vedel zainteresirati inozemske kupce, kakor to sam pravi. Umestno bi bilo, da bi se konjereji Muropoljci potrudili dne 22. t. m. na sejmišče v Radincih, tam odločno protestirali proti zapostavljanju njihovih gospodarskih interesov s strani vlade, zajedno pa treba jasno in razločno vprašati kmetijsko družbo v Ljubljani, kaj je storila na vzporenji predlog ljutomerske kmet. podružnice, da se je doseglo ljudski opravičeni in nujni zahtevi baš nasprotno!

Ljutomer. Tukajšnja kmetijska podružnica je pri oddelku za kmetijstvo v Ljubljani izposlovala, da se vrši v Ljutomeru od 3. januarja do 15. marca pr. l. prvi kmetijsko-gospodinjiski tečaj. Isti se bo vršil v bivši nemški šoli. V tečaj se sprejme le do 20 učenk, ki so dovršile 16. leto starosti. Stroške prehrane in stanovanja morajo dekleta sama nositi in se morajo zavezati, da bodo tečaj obiskovala točno od začetka do konca. Prijaviti se je treba z lastnoročno pisano prošnjo načelnistvu kmet. podružnice v Ljutomeru z poridilom očeta ali varuha, da se ta strinja z obiskom in event. stroški tečaja. Ne zamudite te ugodne prilžnosti in se udeležite!

Listnica uredništva.

T—i, Prekmurje. Hvala za prispevek! Prosim, naznanite mi takoj svoj naslov. — Krapje. Iskrena hvala za sodelovanje in prosim, da še pošljete kaj! — Priški vojak. Napad na orožništvo bi cenzura pobelila. Kaj drugega in pa kratko ter jedrnato!

Gospodarska zadruga v Gornji Radgoni
kupi

popolno vprežno opravo

za en par konjev ter en srednjetežki voz.
Ponudbe sprejema zadrugna pisarna v Gornji Radgoni, prej trgovina Kreml.

2-3 vagone

sadja za prešanje se takoj kupi. Ponudbe na upraviteljstvo posestev štajerske hranilnice **Podlehnik pri Ptuj.**

Zamenja se

dva oralna obsegajoče posestvo, v dobrem stanu nahajajoča zidana hiša in gospodarsko poslopje, z enakim posestvom in poslopjem v Radgoni ali nje okolici na levem bregu Mure. Vpraša se pri

Leopoldu Haberl,
Trattenstrasse 33,
desni breg Mure.

Primešaj Mastin

krm. Če živina krmo lažje in do zadnjega prebavi in popolnoma izkoristi, da se na koncu nič ne izgubi, če se dvigne slast do žrtja, potem se pospešuje redilnost, vsled tega težka živina, mast, meso, jajce, mleko. To se doseže, ako primešamo krmu enkrat na teden pest praška **Mastin**. Ob pomankanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmilo, pa se ga primeša dvakrat na teden. Prašek **Mastin** je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo **Mastin**; ko ga enkrat poizkusijo, ga ponovno rabijo. Pet zavojev praška **Mastin** zadostuje za šest mesecev za enega prašiča ali vola. Glasom oblastvenega dovoljenja smejo prodajati **Mastin** vsi trgovci in vsa konsumna društva. Ako se **Mastin** pri vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po poštni dopisnici v izdelovalnici **Mastina**, to je

v lekarni Trnkoczy
v Ljubljani, Kranjsko.

Pet zavojev (paketov) **Mastina** stane 17 kron 50 vin, poštne prosto na dom. Od tam se pošlje **Mastin** s prvo pošto na vse kraje sveta.

Zahvalna pisma kmetovalcev, ki rabijo Mastin.

Gospodu lekarnarju v Ljubljani!
Za Vaš **Mastin** se vam toplo zahvaljujem. Odkar svojim prašičem primešam na teden pest **Mastina** med krmo, žro vsako poljubno krmo. To imam zahvaliti edino Vašemu **Mastinu**.
S spoštovanjem
Franz Altenbacher,
gostilničar, Kranach-Leutschach, Štajersko.

Hvala vam za Vaš **Mastin** Moja živina žre sedaj vsako krmo, se dobro razvija, tako da jo je veselje gledati.
S spoštovanjem
Franz Planin,
Svibno št. 19, pošta Črnomelj, Kranjsko.

Naročam po pošti 5 paketov **Mastina**. Dajal sem istega po navodilu na teden enkrat po eno pest v krmo in živalim žreti. Veselje je gledati, kako moja živina rada žre, uspeva, se debeli in masti.
Srčna Hvala!
S pozdravom
Franz Trubiansky,
Lugos (Banat).

Gostilno

želim vzeti na račun, če mogoče tudi nekaj zemlje zraven. Žena dobra kuharica. Gostilna je lahko na deželi ali v mestih v okrajih Ljutomer, Radgona, Ptuj. Nastopim vsak čas. Naslov pri upravnistvu „Murske Straže.“

Najboljšo žgano kavo
Surovo kavo I.
Čaj
Čokolado
Kekse
Bonbone
Schichtovo milo
Toaletno milo
Cikorijo
Mandeljne
Rozine
Riž
Rum
Cognac

razpošilja po nizki ceni
franko po 5 kg trgovina

Angela Čeh-Vrščič
V LJUTOMERU.

KARBID

prodaja v vsaki množini **Ivan Kovačič**, trgovina s steklom v Radgoni.

Veliko izbiro manufakturnega blaga vseh vrst

Nakup vseh poljskih pridelkov priporoča

Franjo Senčar — trgovec —
MALA MEDELJA.

REX

priznано najboljši aparate in steklenice za
vkuhanje sadja in sočivja itd. ima v zalogi

Ivan Kovačič
trgovina s steklom v RADGONI

Drva les (rezan) in deske

v vsaki množini, najbolje cele vagone, kupi

Gospodarska zadruga
za Prekmurje, Mursko polje in Slov. Gorice
r. z. z. o. z.

v Gornji Radgoni.

Govorite povsod slovensko.

Trgovci mešane

stroke, drogisti, kramarji itd. sijajno zaslužijo s prodajo **Mastin-a** (redilni prašek za živino in perutnino) pri kmetovalcih. — Treba pisati dopisnico na naslov: lekarnar **Trnkoczy** Ljubljana (Kranjsko) na sledeči način: »Pošljite mi 15 zavojev (po 1/4 kg) **Mastin-a**, obenem veliki lepak, oboje z povzetjem K 32-50 franko poština in omet.«
30—14

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštne prosto. Prodaja in razpošilja s pošto lekarnar **Trnkoczy** v Ljubljani, Kranjsko.
30—16

Miši - Podgane stenice — ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6—, za podgane in miši K 6—, za ščurke K 6—, posebno močna tinktura za stenice K 6—, uničevalec moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnini K 3—, prašek proti mrčesu K 5—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 3—, mazilo za uši pri živini K 3—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalcev rastlin) K 3—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport
M. Junker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3.

Na Legatovem zasebnem učilišču V MARIBORU

se prično 1. oktobra 1919 novi tečaji za steno-
grafijo, strojepis, pravopis in poslovni
sestavki, računstvo v zvezi s temeljnimi pojmi
navadnega knjigovodstva, lep opis ter slo-
venski in nemški jezik. Vpisuje se in daje
pojasnila vsak dan od 11. do 12. ure dopoldne

Zasebno učilišče LEGAT v MARIBORU,
Vetrinjska ulica 17, I. nadstropje. Prospekti brezplačno.

Vinogradniki! POZOR! Gostilničarji!

Prva slovenska veletrgovina z vinom in sadjevcem

Janko Čirič | **Vekoslav Rajh**
v Gornji Radgoni | v Ljutomeru

naznanje, da kupuje po poštenih cenah vino in
sadjevec ter ga prodaja gostilničarjem v vsaki
množini od 50 litrov naprej.

Razglas.

Dne 22. septembra t. l. se vrši v Radincih

sejem za žrebeta

mrzlokrvnega plemena v velikem obsegu.
Izvoznice preskrbi politična oblast.
Kupci vabljeni.

Županstvo Radinci.

Prekmurje

Naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem se preselil iz Glavnega trga št. 130 (stara vojašnica) v večjo in lepšo trgovino, hiša gospoda Hualenza, poprej Werbowetz, ter priporočam manufakturno blago po najnižjih cenah.

Janko Cizej
„Prva slovenska manufakturna trgovina“
Radgona, Dolga ulica.

POSJOJILNICA V GORNJI RADGONI

Hranilne vloge

urada v Ljubljani štev. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4%, na poroštvo po 4 1/2%. Izposuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila

se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

Uradni prostori

so v lastni hiši,
Gornji Gris štev. 8.